

TERMINÀLIA parla amb...

Àlex Rocas Jordi, degà del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya

Àlex Rocas Jordi
Barcelona, 1965

Àlex Rocas Jordi és degà del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, el col·legi de docents i professionals de la cultura, des de l'any 2019 i membre actiu de la Junta des de 1995, període durant el qual ha exercit diferents responsabilitats. Des de 2023 també és president del Consejo

General de Colegios de Doctores y Licenciados, l'òrgan que coordina i impulsa l'acció conjunta dels col·legis professionals l'Estat vinculats a l'educació. És llicenciat en Ciències Geològiques i màster en Direcció Pública. La seva trajectòria professional s'ha desenvolupat en l'àmbit de la gestió pública a l'Administració.

La Junta de Govern del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya es proposa per al mandat del període 2023-2027 un nou programa i voldríem saber quins canvis d'orientació en destacariu.

Efectivament, el 2023 vàrem encetar un nou mandat amb un programa de govern que, si bé és continuista en les seves línies estratègiques, proposa adaptar-se a les noves demandes i donar respostes als reptes de l'educació d'avui. La formació contínua, la formació inicial i la deontologia de la professió docent formen part de l'ADN del Col·legi. No en va és el col·legi de docents de Catalunya. Però volem anar més enllà i ser referents per als docents, teixint xarxes entre docents per resoldre cooperativament situacions d'aprenentatge complexes i treballant per millorar resultats adversos, en tots els àmbits.

També la llengua i la cultura catalanes són a l'ADN del Col·legi. Els reptes del mandat en matèria de llengua catalana es poden concretar en dos punts: l'ús social de la llengua catalana, que, no ho oblidem, avui és una llengua minoritzada, i el ple coneixement de la llengua, de tot l'alumnat i, sobretot i especialment, dels futurs docents. En l'ús social de la llengua l'escola és un actor més, rellevant, però no determinant. En el coneixement i ple domini de la llengua, l'escola sí que és determinant, com també en la formació inicial, i no hi podem renunciar. És del tot necessari dotar de mirada lingüística tot l'ensenyament, des de les etapes inicials d'infantil i primària fins a l'educació secundària i als estudis superiors.

El primer compromís del programa de la seva junta és promoure l'ús social del català i defensar els seus usos lingüístics dins del marc de la Llei d'educació

de Catalunya (LEC). Us heu plantejat algunes actuacions relacionades amb la terminologia? I, en tot cas, quines?

Caldria consensuar una terminologia a emprar a cada curs de les etapes obligatòries, que ajudaria a homogeneïtzar els coneixements que cal adquirir a cada etapa, sense afectació de la llibertat de càtedra ni de la diversitat dels projectes didàctics que s'usin per al seu aprenentatge. Igualment, caldria confeccionar manuals d'equivalència de la terminologia entre les diferents llengües que són objecte d'estudi al centre, un glossari de cada matèria, que podria estar graduat per cursos en una progressió lògica del coneixement.

Per a tot això, col·laborem amb institucions com l'Institut d'Estudis Catalans, les universitats i les administracions per garantir l'actualització i difusió de la terminologia especialitzada. Al mateix temps,

Font: arxiu personal

volem assegurar que la Llei d'educació de Catalunya (LEC) reconegui la importància dels col·legis professionals en la representació del professorat i la regulació de la terminologia educativa. Participem en iniciatives de normativització terminològica per reforçar la coherència del llenguatge científic i pedagògic en el sistema educatiu català.

La Junta del Col·legi inicia el període 2023–2027 mantenint les línies estratègiques tradicionals (formació contínua, inicial i deontologia), però amb l'objectiu d'adaptar-se als reptes educatius actuals i de ser un referent per als docents

Els centres educatius estan preocupats per l'ús de la terminologia per part dels docents?

Hi ha tants reptes que ha d'encarar un centre educatiu que la terminologia per si mateixa no representa un problema a abordar. De fet, el treball per competències s'interpreta sovint com una adquisició d'habilitats amb uns sabers instrumentals, per la qual cosa la metacognició que implica el coneixement de la terminologia resta erròniament al marge. Això no obstant, hi ha bastants centres que desenvolupen projectes educatius en què la terminologia, explícitament o implícitament, és un fil conductor del coneixement.

El Col·legi, atent a la importància de la terminologia en l'aprenentatge de les diferents matèries (no és una qüestió de llengua només, és aprenentatge conscient), està impulsant projectes amb el Departament d'Educació i Formació Professional en la línia d'establir denominadors comuns terminològics en les diferents etapes educatives, entesos com a bases d'aprenentatge.

En l'entrevista que TERMINÀLIA va fer a la doctora Mercè Izquierdo (<https://revistes.iec.cat/index.php/Terminalia/article/view/142153>), l'entrevistada

deia que els docents «volem ensenyar massa coses en poc temps i ens sembla, erròniament, que aprendre termes científics és una manera de fer-ho perquè, efectivament, és una manera elegant i simple de parlar dels fenòmens químics, complexos i embolicats com tot el que és “real”». Hi esteu d'acord? Creieu que la terminologia ajuda a transmetre el coneixement? O potser

El Col·legi vol reforçar l'ús social del català i garantir el ple domini lingüístic de l'alumnat i, especialment, dels futurs docents, promovent una mirada lingüística transversal en tot el sistema educatiu

a construir-lo? En les ciències experimentals, per exemple, si s'ha consolidat el significat del terme vol dir que s'ha entès el concepte?

Es planteja consensuar terminologia per cursos i matèries, elaborar glossaris i manuals d'equivalència multilingüe, i reforçar la normativització col·laborant amb l'IEC, universitats i administracions

Sí, la terminologia ajuda a transmetre el coneixement per part del docent i a construir-lo per part de l'aprenent. D'una banda, perquè l'ordena i el sistematitza, i, una mica en la línia de Wittgenstein, tenir la terminologia (i sobretot saber-la usar en el context adequat) implica el domini del concepte que defineix. Alhora, un sol terme engloba el domini de diferents conceptes en una relació de dependència que ajuda l'estudiant a organitzar el coneixement. Per al docent, l'ordenació i la seqüenciació dels termes afavoreix la lògica de la programació.

A més, el Col·legi considera que l'ètica professional docent inclou el compromís amb la precisió i el rigor en l'ús del llenguatge.

Costen més de transmetre i comunicar els conceptes i els termes de les ciències socials i les humanitats perquè s'han diluït més en el llenguatge dels mitjans, per exemple? Quin paper fa la terminologia en la formació que ofereix als vostres col·legiats?

En les ciències socials, com la filosofia o la història, l'amplitud de cada terme afavoreix l'ambigüitat i, per tant, hi ha una feina important de contextualització en l'ús dels termes. Una feina important i necessària, perquè sovint es descontextualitzen els termes fins a pervertir-los interessadament.

Per aquest motiu, el seu paper en la formació és essencial per estructurar el pensament crític i analític. En la lingüística, la part més científica ha quedat al marge, per fer-ne un ús més instrumental i lúdic. S'hauria d'assegurar aquest vessant més científic a secundària.

En la formació que oferim, per exemple, donem molta importància al patrimoni

La terminologia no només comunica, sinó que ordena, sistematitza i afavoreix la comprensió profunda dels conceptes; és essencial tant en ciències experimentals com en ciències socials, on cal contextualitzar per evitar ambigüitats

de les llengües clàssiques per entendre millor el significat del lèxic i l'estructura de les llengües actuals, i confiem en l'etimologia per entendre la formació de lèxic i del concepte que engloba.

Voleu afegir alguna cosa més que no us hàgim preguntat?

Una reflexió final. A ningú no se li escapa que vivim temps convulsos, plens d'incerteses. Políticament. Socialment. Globalment. Assistim incrèduls a una

acceptació acrítica cada cop més majoritària de respostes fàcils a problemes complexos, sovint basades en la manipulació i la mentida, que voluntàriament promouen l'oblit de la memòria històrica i la neutralització de l'individu lliure, capaç de pensar individualment. I potser aquesta acceptació respon a una pèrdua generalitzada no conscient dels objectius de l'educació: formar ciutadania lliure que pensa críticament (competència) a partir del coneixement rigorós. En aquest context de complexitat social i de transformacions, també educatives, en un món que necessita canvis urgents inajornables, hem de posar l'educació —i la cultura— al centre. Perquè l'educació

—i la cultura— ha de formar ciutadania i facilitar tenir futur. Un país que es vol desenvolupat i inclúsiu ha de centrar els esforços i els recursos a millorar el nivell educatiu de la població, holísticament, i aquests recursos s'han d'entendre no en termes de despesa, sinó d'inversió.

Potser, doncs, la resposta és (en part) una escola més forta, que promogui decididament la formació de ciutadania compromesa i lliure, amb bases sòlides. És urgent recuperar el reconeixement social no només de la institució escolar, sinó sobretot de l'exercici de la docència i dels seus professionals, amb tota la seva amplitud.

Dins aquest vaixell, hi som tots: l'educació no és un tresor privat i ningú no se'l pot apropiat. Intentar esfondrar-lo no és gaire difícil, perquè és un bé vulnerable, fràgil, i sempre trobes algú interessat a desacreditar aquesta feina de servei. Però la realitat és que una immensa majoria treballa honestament cada dia per promoure l'aprenentatge i el progrés del nostre alumnat, i tots formem una comunitat, cadascú des del seu àmbit. El Col·legi i els seus col·legiats formem part d'aquesta comunitat i ens mou edificar el present i el futur cooperativament.

LAURA SANTAMARIA GUINOT
Consell de Redacció